

SABAHATTİN ALİ

*İçimizdeki
Şeytan*

Remzi Kitabevi

SABAHATTİN ALİ (25 Şubat 1907, Gümölcine – 2 Nisan 1948, Kırklareli). İstanbul İlköğretmen Okulu’nu bitirdi. Kısa bir süre öğretmenliğin ardından 1928 yılında bakanlıkça Almanya’ya gönderildi. 1930’da yurda döndü ve çeşitli illerde Almanca öğretmenliği ve Devlet Konservatuarı’nda dramaturgluk yaptı. 1945’te bakanlık emrine alındı, Aziz Nesin ve Rifat Ilgaz ile *Markopaşa* adlı mizah gazetesini çıkardı. 1948’de bir yazısı yüzünden tutuklandı. Tahliye edildikten sonra Kırklareli dolaylarında öldürüldü.

Kuyucaklı Yusuf (1937), *İçimizdeki Şeytan* (Remzi Kitabevi, 1940) ve *Kürk Mantolu Madonna* (Remzi Kitabevi, 1943) adlı romanları birçok dile çevrildi. Öykü kitapları: *Değirmen* (Remzi Kitabevi, 1935), *Kağrı* (1936), *Ses* (1937), *Yeni Dünya* (Remzi Kitabevi, 1943), *Sırça Köşk* (Remzi Kitabevi, 1947).

Şiirlerini *Dağlar ve Rüzgâr*’da topladı (1934). Yazılarını ise Hikmet Altınkaynak tarafından derlendi: *Markopaşa Yazıları ve Ötekiler* (1998). Yaşamöyküsü Hıfzı Topuz tarafından *Başın Öne Eğilmesin* adıyla romanlaştırıldı (2006). *A’dan Z’ye Sabahattin Ali* (2017) adlı biyografisini Sevengül Sönmez hazırladı. *Filiz Hiç Üzülmesin* (1995) kızı Filiz Ali tarafından kaleme alınan fotoğraflarla yaşamöyküsüdür.

SABAHATTİN ALİ

İçimizdeki Şeytan

Roman

Remzi Kitabevi

İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN / Sabahattin Ali

© Remzi Kitabevi, 2019

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Düzeltili: Mecit Demir

Kapak görseli: Brassai

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1901-9

*Bu kitabın ilk basımı yayınevimizce
yapılmıştır (1940)*

BİRİNCİ BASIM: Mayıs 2019

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul

Tel (212) 629 4783

I

ÖĞLEDEN EVVEL SAAT ON BİRDE Kadıköyü'nden Köprü'ye hareket eden vapurun güvertesinde iki genç yan yana oturmuş konuşuyorlardı. Deniz tarafında bulunanı şişmanca, açık kumral saçlı, beyaz yüzlü bir delikanlı idi. Bağa bir gözlüğün altında daima yarı kapalı gibi duran ve eşya üzerinde ağır ağır dolaşan kahverengi miyop gözlerini vakit vakit arkadaşına ve solda, güneşin ziyası [ışığı] altında uzanan denize çeviriyordu. Düz ve biraz uzunca saçları, arkaya atılmış olan şapkasının altından dökülerek sağ kaşını ve gözkapagının bir kısmını örtüyordu. Çok çabuk konuşuyor ve söz söylerken dudakları hafifçe büzülerek ağzı güzel bir şekil alıyordu.

Arkadaşı ise ufak tefek, zayıf, kolları sinirli hareketlerle mütemadiyen oynayan, gözleri her şeye keskin bir bakış fırlatan, soluk yüzlü bir gençti.

Her ikisi de yirmi beş yaşından fazla göstermiyorlardı ve boyları ortaya yakındı.

Şişmancası, gözlerini denizden çevirmeyerek anlatıyordu:

“Kendimi tutmasam kahkahayı koparacaktım. Tarih müderisi sualleri birbiri arkasına sıraladıkça kız şaşırıyor, dört taraftan yardım ister gibi başını çeviriyordu. Bir kere bile notları açıp okumadığımı bildiğim için bal gibi çaktı dedim. Bir de gözüm arkasında oturan Ümit'e ilişti, ne göreyim, kaşıyla, gözüyle profesöre işaretler yapıyor. İsteddiği de oldu azizim, hoca birkaç sudan şey sorup cevaplarını kendisi verdi ve kızı mezun etti.”

“Ümit'e pek mi tutkun?”

“Her kıza tutkun... Biraz yüzüne bakılır olursa...”

Sonra elini arkadaşının dizine vurarak, hikâyesine devam ediyormuş gibi bir eda ile:

“Hayat beni sıkıyor...” dedi: “Her şey beni sıkıyor. Mektep, profesörler, dersler, arkadaşlar... Hele kızlar... Hepsi beni sıkıyor... Hem de kusturacak kadar...”

6

Bir müddet durdu. Eliyle gözlüğünü oynattı ve devam etti:

“Hiçbir şey istemiyorum. Hiçbir şey bana cazip görünmüyor. Günden güne miskinleştiğimi hissediyorum ve bundan memnunum. Belki bir müddet sonra can sıkıntısı bile hissedemeyecek kadar büyük bir gevşekliğe düşeceğim. İnsan bir şey yapmalı, öyle bir şey ki... Yoksa hiçbir şey yapmamalı. Düşünüyorum: Elimizden ne yapmak gelir? Hiç!... Milyonlarca senelik dünyada en eski şey yirmi bin yaşında... Bu bile biraz palavralı bir rakam. Geçen gün bizim felsefe hocasıyla konuşuyordum. Lafı gayet ciddi tarafından açtım ve ‘hikmet-i vücudumuz’u araştırmaya çalıştım. Dünyaya ne halt etmeye geldiğimiz sualine o da cevap veremedi. Yaratmak zevkinden, hayatın bizatihi [kendiliğinden] bir hikmet olduğu hakikatinden dem vurdu, fakat çürük. Ne yaratacaksın? Yaratmak yoktan var etmektir. En akıllımızın kafası bile bizden evvelkilerin depo ettiği bir sürü bilgi ve tecrübenin ambarı olmaktan ileri geçemez. Yaratmak dediğimiz şey de bu mevcut malları şeklini değiştirerek piyasaya sürmekten ibaret. Bu gülünç iş bir insanı nasıl tatmin eder bilmiyorum. Bize ziyasını beş bin senede gönderen yıldızlar varken, en kabadayısı elli sene sonra kütüphanelerde çürüyecek ve nihayet beş yüz sene sonra adı unutulacak eserler yazarak ebedi olmaya çalışmak, yahut üç bin sene sonra, kolsuz bacaksız, bir müzede teşhir edilsin diye, ömrünü çamur yağurmak ve mermer kalem savurmakla geçirmek bana pek akıllı işi gibi gelmiyor.”

Sesine mühim bir eda vererek ağır ağır mırıldandı:

“Bana öyle geliyor ki, hakikaten yapabileceğimiz bir tek iş vardır, o da ölmek. Bak, bunu yapabiliriz ve ancak bu takdirde irademizi tam bir şey yapmakta kullanmış oluruz. Ben ne diye bu işi yapmıyorum diyeceksin! Demin söyledim ya, müthiş bir gevşeklik içindeyim. Üşeniyorum. Atalet kanunu icabı sürüklenip gidiyorum. Eeeeh.”

Ağzını müthiş bir surette açıp esnedi. Ayaklarını uzattı. Karşısında oturarak Ermenice bir gazete okuyan yaşlıca bir adam bu genişleme karşısında hemen toplandı ve genç adama ters bir bakış fırlattı.

Arkadaşı bütün bu sözlere, belki onuncu defa dinlediği için pek kulak asmamış, gözlerini etrafta gezdirmeye ve kafasında bir takım fikirleri toplamak ister gibi ara sıra kaşlarını çatarak mırıldanmaya devam etmişti.

Yanındakinin nutku bitince manalı bir tebessümle:

“Ömer” dedi: “Paran var mı? Bu akşam bir rakı içelim.”

Ömer biraz evvelki derin sözlerine pek yakışmayan pişkin bir tavırla:

“Yok ama, birini kafesleriz. Ben bugün daireye uğrasam kolaydı, fakat hiç niyetim yok.”

Zayıf genç mühim bir tavırla başını sallayarak: “Seni yakında sepetlerler. Bu kadar asmak olur mu? Zaten bütün daireler darülfünuna [üniversiteye] devam eden memurları yakalarından atmak için bahane arıyorlar. Senin gibi postanede çalışanların vaziyeti büsbütün berbat. Orada vakit her yerden pahalıdır. Yahut böyle olması icap eder.”

Sonra gülerek ilave etti:

“Tevekkeli değil. Beyazıt’tan gönderdiğimiz mektuplar Emi-nönü’ne kırk sekiz saatte varıyor. Senin gibi gayretli memurlar sağ olsun.”

Ömer gayet sakin cevap verdi: “Benim mektuplarla alakam yok. Ben muhasebedeyim. Akşama kadar defter dolduruyorum. Akşamları da ara sıra veznedara yardım ediyorum. Para saymak tatlı bir şey Nihatçıgım.”

Nihat birdenbire canlanmış gibi: “Enteresan şey...” dedi: “Umumiyetle para enteresan bir şeydir zaten. Çok kere cebimden bir lira alır, önüme koyarak onu saatlerce seyredirim. Hiçbir fevkaladeliği yok. Birtakım hünerli çizgiler, tıpkı mekteplerdeki resmi hattı [yazı] vazifeleri gibi. Belki biraz daha ince ve karışık... Sonra bir resim. Birkaç satır muhtasar yazı ve bir-iki im-

za... Üzerine biraz fazla eğilince insanın burnuna ağır bir yağ ve kir kokusu da vurur. Fakat ne muazzam şeydir bu kirli kâğıt azizim, bir düşün!”

8

Bir müddet gözlerini yumdu:

“Mesela herhangi bir gün müthiş bir iç sıkıntısı seni boğar. Hayat sana karanlık, manasız gelir. İnsan, biraz evvel senin zıvaladığın gibi felsefeler yapmaya başlar. Hatta yavaş yavaş onu da yapamaz ve canı ağzını açmayı bile istemez. Hiçbir insanın, hiçbir eğlencenin seni canlandıramayacağını sanırsın. Hava sıkıcı ve manasızdır. Ya fazla sıcak, ya fazla soğuk, ya fazla yağmurludur. Gelip geçenler suratına salak salak bakarlar ve on para etmez işlerin peşinde, bir tutam otun arkasından koşan keçiler gibi dilleri bir karış dışarı fırlayarak dolaşırlar. Aklını başına derleyip bu pis ruh haletini tahlil etmek istersin. İnsan ruhunun çözülmez düğümleri bir muamma gibi önüne serilir. Kitaplarda okuduğun depresyon kelimesine bir cankurtaran simidi gibi sarılırsın. Çünkü nedense hepimizde, maddi olsun, manevi olsun, bütün dertlerimize bir isim takmak merakı vardır, bunu yapamazsak büsbütün çılgına döneriz. Mafahi insanlarda bu merak olmasa doktorlar aklıktan ölürlerdiler. Bu depresyon kelimesine yapıpı iç sıkıntısının uçsuz bucaksız denizinde bocalarken karşına uzun zamandan beri görmediğin bir ahbap çıkar. Kılık kıyafetinin düzgünce olduğunu görür görmez derhal aklına kendi meteliksizliğin gelir ve gafil dostundan, talihin varsa, bir-iki lira borç alırsın... İşte ondan sonra mucize başlar. Şiddetli bir rüzgâr ruhundan bir sis tabakasını sıyrıp götürmüş gibi içinin birdenbire aydınlandığını, bir hafiflik, bir genişlik duyduğunu görürsün. Eski sıkıntı pır deyip uçmuştur. Gözlerin etrafa memnuniyetle bakar ve sen de gevezelik edecek bir arkadaş aramaya başlırsın. İşte, iki gözü, ciltlerle kitabın, saatlerce tefekkürün yapamadığı işi iki kirli kâğıt başarır. Sen ruhumuzun bu kadar ucuz bir bedel mukabilinde takla atmasını haysiyetine yediremediğin için belki daha asil sebepler peşinde koşarsın, gökyüzünde birkaç yüz metre daha yükselen bir bulut, yahut ensene doğru esen serince bir

rüzgâr, yahut o esnada aklına gelen zekice bir fikir sana bu değişmenin sebebi gibi görünmek ister. Fakat söz aramızda, iş bunun tamamıyla aksinedir, cebimize giren iki lira sayesinde ki havanın biraz açıldığını görmek, rüzgârın serinliğini hissetmek, hatta akıllıca şeyler düşünmek mümkün olmuştur... Kalk, iki gözüm, iskeleye geldik. Günün birinde ya çıldıracağız, ya dünyaya hâkim olacağız. Şimdilik bir rakı parası bulmaya çalışalım ve parlak istikbalimizin şerefine birkaç kadeh içelim.”

II

NİHAT SÖZLERİNİ BİTİRİP ayağa kalkınca Ömer’in yerinden kılmıdamadığını gördü. Elini onun omzuna dokundurdu; Ömer biraz irkildi, fakat vaziyetini bozmadı. Öteki, acaba uyudu mu diye bakmak için biraz eğilince arkadaşının, gözlerini mukabil taraftaki kanepelerden birine dikerek, fevkalade meraklı bir şey seyreder gibi etrafla alakasını kesmiş olduğunu gördü. Başını o tarafa çevirip gözleriyle araştırdı. Hiçbir şey göremedi. Elini tekrar Ömer’in omzuna koyarak:

“Hadi, kalksana!” dedi.

Ömer cevap vermedi, yalnız kendini rahat bırakmasını isteyen bir ifade ile yüzünü buruşturdu.

“Ne var yahu! Nereye bakıyorsun?”

Ömer, nihayet başını çevirmeye karar vererek:

“Sus ve otur!” dedi.

Nihat bu emre itaat etti.

Yolcular yavaş yavaş yerlerinden kalkarak çıkılacak kapılara doğru yürümeye başlamışlardı. Ömer bunların arasından karşı tarafı görebilmek için başını yukarıya, sağa, sola çevirip duruyordu. Arkadaşı onu dürterek söyledi:

“Eee! Sıktın artık. Söylesene, nereye bakıyorsun?”

Ömer ağır ağır başını çevirdi, bir felaket haberi veriyormuş gibi:

“Şurada genç bir kız oturuyordu, gördün mü?” dedi.

“Görmedim, ne olmuş?”

“Şimdiye kadar ben de görmemiştim!”

“Saçmalıyor musun?”

“Şimdiye kadar böyle bir mahluk görmemiştim diyorum!”

Nihat canı sıkılmış gibi yüzünü buruşturdu, tekrar ayağa kalkarak:

“Sen bütün büyük laflarına ve dillere destan olan zekâna rağmen asla ciddi bir insan olamayacaksın!” dedi.

Bu cümleden sonra dudaklarının kenarında kalan bir istihza [alaya alma] çizgisi birkaç saniye kadar devam etti, sonra yerini lakayt bir ifadeye bıraktı. Ömer de kalkmıştı. Boynunu uzatıp ayaklarının ucuna kalkarak aranıyordu. Bir aralık Nihat’a döndü:

“Daha oturuyor!” dedi. Sonra gözlerini arkadaşının yüzüne dikerek:

“Gevezeliği bırak. Şu anda ömrümün en ehemmiyetli dakikalarını yaşıyorum. Hislerim beni şimdiye kadar asla aldatmamıştır. Müthiş bir şey oldu veya olacak. Şurada gördüğüm genç kız, bana, daha dünyaya gelmeden, daha dünyanın, daha kâinatın teşekkül ettiği sıralardan tanıdığım birisi gibi geldi. Sana nasıl anlatabilirim. ‘İlk görüşte deli gibi âşık oldum, yanıyorum, tutuşuyorum!’ gibi laflar mı söyleyeyim? Fakat işin tuhaf yanı bunlardan başka da söyleyecek sözüm yok. Hatta burada seninle nasıl durup çene çaldığıma hayret ediyorum. Bundan sonra ömrümün bir dakikasının bile ondan uzakta geçmesi benim için ölüm demektir. Demin pek göklere çıkardığım ölüme şimdi müthiş bir şey gibi bakmama da hayret etme, ne diye mi hayret etmeyeceksin? Ne bileyim ben? Sana izahat verecek değilim ya. Ne lüzümü var! Yalnız ukalalık etmeden bana bir akıl öğret! Ne yapayım. Korkunç bir vaziyet karşıındayım. Onu bir kere gözden kaybedersem ölünceye kadar ömrüm yalnız aramakla geçer ve herhalde bu müddet pek kısa olur. Of be! Saçmalıyorum. Fakat fevkalade doğru söylüyorum. Onu bir daha hiç görmemek ihtimali en feci ve maalesef en akla yakın olanı. Düşün ki şu anda çehresini ha-

tırlayamıyorum bile, fakat hafızamdan daha derin bir yerde onun bir taşâ hâkkelmiş [oyulmuş] kadar keskin bir tasvirinin, akılların almayacağı kadar eski zamanlardan beri mevcut olduğuna eminim. Şu kalabalığın içine gözlerim kapalı olarak karışsam bir kuvvet beni muhakkak hiç şaşırtmadan doğru ona götürecektir.”

Fevkalade süratle söylediği bu sözlerden sonra hakikaten gözlerini kapayarak bir adım ilerledi. Sol eliyle hâlâ Nihat’ın bileğini tutuyordu. Nihat zangır zangır titreyen bu kolun sahibine hayretle baktı. Onun her türlü çılgınlığına alışık olduğu halde bu şiddetli heyecan kendisine biraz yabancı geliyordu. Söyleyecek bir şey bulamayarak:

“Sen ne biçim mahluksun Ömer?” dedi. Ömer’in terli avucu Nihat’ın bileğini daha çok sıktı:

“Bak, bak, hâlâ orada... Görmüyor musun?”

Nihat başını Ömer’in baktığı tarafa çevirince, tamamen boşalan kanepelerden birinde oturan siyah saçlı bir genç kız gördü. Yanında yaşlıca ve şişman bir kadın daha vardı ve bir şeyler konuşuyorlardı. Kız bir elinde kalın bir paket halinde bir sürü notalar tutuyor, ötekiyle yanına dayanıyordu. İnce boynunun üstündeki kıvrıkcık saçlı başını zarif bir hareket ettirışı vardı. İlk göze çarpan hususiyeti çenesinin meydana vurduğu kuvvetli bir irade ifadesiydi. Nihat’ın bulunduğu yerden işitilmeyen sözlerinin arasında, kati bir hüküm vermiş gibi susuyor, sonra yeniden, gene bir hüküm bildiriyormuş gibi söze başlıyordu. Bakışları biraz karanlık fakat tabii idi. Zaten bütün duruşu ve hali tam bir tabiiilik gösteriyordu. Ara sıra dayandığı yerden kalkarak bir işaret yaptıktan sonra yavaşça kanepenin muşambasına uzanan eli, zayıf denecek kadar ince parmaklı ve soluk renkli idi. Tırnakları dibinden kesik ve ince uzundu. Nihat bir müddet gözlerini kızın üzerinde dolaştırdıktan sonra başını Ömer’e çevirdi ve “Eh, ne olmuş? Ne var bunda?” der gibi onun yüzüne baktı. Ömer sayıklıyormuş gibi bozuk bir sesle: “Hiçbir şey söyleme! Ne cevher yumurtlayacağın suratından belli!” dedi: “Ben kararımı verdim. Derhal gidip kıızı kolundan tutacağım ve...”

Bir müddet sustu, düşündü; sonra mırıldandı: “Ve... Bir şeyler söyleyeceğim herhalde. Belki de o benden evvel söylemeye başlayacak. Muhakkak ki beni görür görmez tanıyacaktır. Başka türlü olmasına imkân yok. Ve tanıyınca bunu saklayamayacak. Gel istersen beraber gidelim, sen biraz arkamda dur. Bizi dinle. Aslını bilmediğimiz âlemlerde tanıştığımız bir kızla konuşmamız herhalde alelade olmayacaktır.”

Bunları söyleyerek Nihat’ı kolundan çekti. O elini kurtararak: “Vapurda rezalet çıkarmak niyetinde misin?”

“Ne gibi!”

“Kız derhal polisi çağırır ve polis senin gibi bir serseriye kara-kola götürmekte tereddüt etmez. Sen dünyayı kafanın içi gibi ip-siz sapsız şeylerle dolu mu zannediyorsun allah aşkına? Bir türlü kendine ve insanlara gözlerini açarak bakamayacak mısın? Bütün ömrün tasavvurlar, hayaller, Don Kişot’ça emeller peşinde koşup kendini aldatmak ve aleladeliklerden başka hiçbir şey yapılmayan bu dünyada kendinin ve başkalarının fevkaladelikler yapacağını vehmetmekle [kuruntuya kapılmakla] mi geçecek. Daha demin ‘Dünyada bir insan hiçbir şey yapamaz’ diyordun, şimdi dünyada pek az insanın yapabileceği hafifliklere kalkıyorsun. Senin alelade bir mecnundan farkın nedir anlamıyorum!”

Ömer hakarete uğramış gibi boynunu gerdi:

“Şimdi görürsün. Senin kuş beynin insanlar arasındaki karanlık ve derin münasebetleri anlayamaz. Burada bekle.”

Bu sözleri söyleyerek genç kıza doğru yürüdü. Nihat başını gayri ihtiyari denize doğru çevirerek “Eyvah!” dedi ve kopacak rezaletin ilk gürültülerini beklemeye başladı.

Gözlerini genç kıza dikerek ağır ağır yürüyen Ömer birdenbire uykudan uyanıyormuş gibi başını silkti. Tam kıza yaklaştığı sırada kulağının dibinde bir kadın sesi:

“O!... Ömer, nasılsın?... Hiç görünmüyordun!” dedi. Başını o tarafa çevirince, genç kızın yanında uzak akrabalarından Emine Hanım’ın oturduğunu gördü. Emine Hanım devam etti: “Ayol, deminden beri buraya bakıyorsun, geleceksin diye otu-

rup kaldım, bir türlü çeneyi kesemedin. Haydi vapurda kalacağız.”

Her iki kadın doğrularak yürüdüler. Ömer ne söyleyeceğini şaşırmış, kendini toplamaya çalışıyordu:

“Vallahi ne bileyim... Teyzeciğim. Derslerden, işten vakit oluyor mu? Hem siz beni bilirsiniz canım, kusuruma bakacak değilsiniz ya!” dedi. Emine teyze güldü:

“Ayol, senin kusuruna kim bakar. Anasına babasına bile sende bir kere olsun mektup yazmayan insandan kime hayır gelir. Hadi bakalım, nasılsa buluştuk, anlat bari, ne âlemdesin?”

Ömer gözlerini genç kızdan ayırmayarak cevap verdi:

“Hep eskisi gibi. Vaziyette bir yenilik yok!”

Bu sırada köprüye çıkmışlardı. Hep beraber İstanbul tarafına doğru yürüdüler.

Ömer’in, teyzesinin şişman ensesinden kaydırdığı gözleri hiç lafa karışmadan yanlarında giden genç kızın bakışlarıyla karşılaştı. Kız bir müddet, bir şey hatırlamak ister gibi devamlı ve dalgın bir bakışla ve gözlerini hiç kırpmadan karşısındakini süzdükten sonra başını ileri çevirdi. Ömer bir müddet de onun uzun kirpiklerinin gözlerinin altına düşen gölgesini seyrettikten sonra teyzesine dönerek başıyla “Bu kim?” demek isteyen bir işaret yaptı.

Emine Hanım, uzun müddet İstanbul’da oturan Anadolu lulara mahsus bir kibarlıkla:

“Ah!... Tanıştırmadım mı? Siz birbirinizi tanırıyorsunuz da!... Macide’yi bildin mi bakayım? Annenin büyük dayısının torunu ayol. Öyle ya, sen Balıkesir’den çıktığın zaman o daha şu kadar çıktı. Altı aydan beri bizde. Piyanoya çalışıyor, bir mektebe de gidiyor.”

Başını çevirerek Macide’ye baktı. Bu sırada Ömer’in elini sıkan kız:

“Konservatuvara gidiyorum!” dedi ve gözlerini tekrar ileri çevirdi. Ömer kafasını yorarak adedi yüzleri aşan ve bugün İstanbul, Balıkesir ve daha birçok yerlere yayılmış bulunan akra-

baları arasından annesinin büyük dayısını ve onun torununu bulup çıkarmaya çalışıyordu.

Gözleri Emine teyzeye ilişince onun yüzünün biraz kederli ve şaşkın bir ifade almış olduğunu fark etti. Sordu; o:

“Bunun yanında söylenmez!” manasına birtakım işaretler yaptı.

Ömer merakla başını eğince, şişman kadın zayıf bir sesle çabucak mırıldandı:

“Sus! Sorma başımıza geleni! Bize uğra da anlatırım!”

Gözleri birçok şeyler söylemek ister gibi oynadı. Bakışlarında kıza karşı alaka ve acınmayı anlatmak isteyen bir ifade vardı. Sağında giden Macide’ye süratle bir göz attıktan sonra Ömer’e dönerek:

“Zavallıığın daha haberi yok... Bir türlü söyleyemiyorum, bir hafta evvel babası öldü... Ne yapacağım bilmem” diye mırıldandı.

Ömer içinde birdenbire sevince benzer bir şey parladığını hissetti ve gene bir anda bu histen dolayı müthiş bir utanma duydu. Bu ölümü kendisine yardım edecek bir hadise olarak telakki etmenin [saymanın] pek dürüst bir şey olmadığını düşündü. Fakat içimizde, bizim “ahlak” tarafımızla hiçbir şekilde münasebete geçmeyerek hadiseleri muhakeme eden, neticeler çıkaran ve tedbirler alan bir “hesabi” tarafımız vardı ve lafta değilse bile fiilde daima o galip çıkıyor ve onun dediği oluyordu.

Bunları düşünürken geçen birkaç saniyelik sükûtu Ömer’in bir akraba ölümü karşısında duyduğu teessüre hamleden [üzüntüye yoran] Emine teyze:

“Bu günlerde bize uğra, uzun meseledir, sana anlatırım” dedi.

Eminönü’ndeki tramvay durak yerine gelmişlerdi. Kadın ve genç kız Ömer’den ayrıldılar. Delikanlı bir müddet onların arkalarından baktı ve kendisine itiraf etmediği halde, Macide’nin başını çevirmesini bekledi. Fakat o, ince ve güzel vücuduyla, alçak ökçeli iskarpinlerinin üzerinde, süzülür gibi gitti ve o sırada gelen bir tramvaya atlayarak Emine teyzeye elini uzattı.

Gözleriyle hâlâ onları takip eden Ömer, omzuna hızla vuran bir elin tesiriyle sıçradı. Nihat kavga edecek gibi bir tavır alarak ondan izahat bekliyordu. Ömer'in ağzını açmadığını görünce:

“Amma adamsın yahu!” dedi. “Vapurda çıkaracağın kepaze-liği görmemek için size arkamı dönmüştüm, bir de baktım or-tada yoksunuz. Sonra köprüde onlarla ahbapça konuşup gider-ken gördüm, arkanızdan geldim. Kız galiba o yolun yolcusu. Ha? Şişman karıda da tam esnaf kılığı var ya!... Ömer güldü:

“Sen zaten başka türlü düşünmezsin ki. O mübarek kafan her şeyi mevcut bir ölçüye uydurmadan rahat edemez. Bu adam şu kadını tanımıyordu, gitti, konuştu. Kadın polise vermedi, demek ki o yolun yolcusuydu. Oldu bitti. Başka bir şey olamaz. Hayatta fevkalade hiçbir hadise yoktur. Her şey birbirinin aynıdır. İşte bu kadar...”

Eliyle arkadaşının kafasını dürterek:

“Böyle dümdüz bir beynim olacağına hiç olmamasını tercih ederdim. Muhayyile [hayal] namına bir şey yok yahu!...”

Nihat bu sözlere ehemmiyet bile vermeden sordu:

“Peki, iki gözüm, ne oldu öyle ise? Sen yanına gider gitmez kız, ‘Vay, nereden çıktın, kâinatın teşekkülü esnasında karanlık âlemlerde eş olduğum insan’ diye boynuna mı sarıldı? Buna inan-sam bile o şişman karının bu metafizik aşinalığı pek sükûnetle karşılayacağına inanamam!”

Ömer bir sır veriyormuş gibi:

“Akraba çıktık azizim!...” dedi: “Ben kıza bakmaktan dünyayı görmemişim, yanındaki kadın bizim mahut [aynı] Emine tey-ze imiş. Küçük hanım da yakın akrabadan Macide Hanım. Kon-servatuvara gidiyormuş. Bir hafta evvel babası ölmüş. Daha ken-disinin haberi yokmuş.”

Nihat başını sallayarak:

“Allah bakilere [kalanlara] ömür versin!” dedi. Sonra alaylı bir bakışla Ömer’e sordu:

“Mevcut ölçülerin dışındaki fevkalade tanışma bu mu? Oğ-lum, sen dünyada ne kadar antikalık yapmak istersen hayat da

önüne o kadar gündelik hadiseler çıkıyor. Korkuyorum ki bu, ömrünün sonuna kadar böyle devam edecek ve sen dünyanın parmağını ağzında bırakacak bir iş beceremeden rahmeti rahmana kavuşacaksın. Bayıldım doğrusu, demek daha kâinatın teşekkülü sıralarında ahbaplık tesis ettiğini söylediğin taze, akrabadan imiş! Çocukluğunuzda ihtimal beraber oynadınız. İhtimal hafızanın bir köşesinde o eski çocuk çehresinin birkaç çizgisi canlandı. Ve senin o daima kırk bir derece hararete çalışan dimağın işi derhal esrarengiz örtülere bürüdü. Komik adam-sın vesselam!”

Ömer başını salladı:

“Evet, tanışmamız hakikaten pek harcıâlem [sıradan] bir şekilde oldu, fakat ona karşı duyduğum hisler hep aynı halde. Onunla beni bizim iradelerimizin üstünde bir bağın bağladığına eminim. Göreceksin, bundan sonra Emine teyzenin evini ne kadar sık ziyaret edeceğim!...”

Nihat kakhahayı bastı:

“Ve bu çok orijinal aşkınız bir akraba sevişmesi halinde sona erecek değil mi? Dünyada teyzezadesini baştan çıkaran yegâne delikanlı diye anılacaksın. Ne diyelim, Allah muvaffakiyet versin!”

Ömer cevap vermedi. Sözü değiştirdiler ve akşam nerede içeceklerini konuşarak Beyazıt’a doğru yürüdüler.

III

MACİDE BİRKAÇ GÜNDEN BERİ evdekilerin kendisine karşı olan muamelelerinin tuhaflaştığını fark etmiyor değildi. Bunun hayırlı bir şeye alamet olmadığını da seziyordu. Fakat kime sordu ise “Yok canım ne var ki ne saklayalım, senin evhamın!” cevabıyla karşılaştı.

Emine teyze birkaç kere yanına sokuldu, bir şey söyleyecekmiş gibi tavırlar aldı, sonra saçma sapan söylenerek ayrıldı.

Emine teyzenin, kızı Semiha ile zaten arası pek iyi değildi. Daha doğrusu Semiha, Macide'nin kendini pek beğendiğini zannediyor ve ona karşı küçük mevkide kalmamak için kendini ağır almak icap ettiğini sanarak lüzumsuz bir soğukluk yaratıyordu.

Yağ İskelesi civarındaki mağazasından geç vakit yorgun ve argın dönen Galip amca, ev halkı ile konuşmak itiyadını [alışkanlığını] senelerden beri kaybetmişti. Yemeği yer yemez eline gazete-yi alır, kendisini kısa zamanda ümmilikten okuryazarlığa çıkaran iri Latin harflerini büyük bir sabırla hecelemeye başlardı.

Gedikli çavuş mektebinin son sınıfında bulunan Emine teyzenin oğlu Nuri ise eve ancak haftada bir kere, hatta bazen daha seyrek uğradığı için ondan bir şey öğrenmek hiç mümkün değildi.

Macide, altı aydan beri aynı evde yaşadığı halde henüz hiçbirisiyle içli dışlı olamadığı bu akrabalarına daha fazla ısrarla bir şey sormuyordu. Zaten buradaki hayatı bir pansiyondakinden farksızdı. Sabahları notalarını alıp gidiyor, akşamüzerleri, henüz ortalık karmarmadan gelip odasına kapanıyordu. Semiha'nın ona bu kadar içerlemesine sebep de belki bu uzak duruştu. Emine teyze kendi âleminde, kendi dostlarıyla ve eğlenceleriyle meşgul olduğu için evinde yaşayıp giden bu sakin genç kıza pek fazla dikkat etmiyordu. Onu, ekseriye gündüzleri gelen misafirlerine, ailelerinin asriliğine bir misalmiş gibi, anlatıp methediyor, "musikiye aşına" olduğunu bilhassa zikrediyor [vurguluyor], fakat bazı geceler evde toplanıp erkekli kadınlı saz yapan ve oldukça alaturka bir şekilde eğlenen meclislere bir kere bile sokulmamış, o kadar ısrara rağmen müzikteki hünerlerinin bir parçasını bile göstermemiş bulunan Macide'nin müzisyenliğinden en başta kendisi şüphe ediyordu.

Yağ İskelesi'ndeki mağaza, son senelerde pek o kadar iyi işlemediği için, etrafa belli etmeseler ve memleketten gelen tanıdıkları gene bazen haftalar ve aylarca misafir etmekte devam etseler bile, oldukça sıkıntı çekiyorlar ve bunun için, Macide'nin babasından aydan aya gelen bir miktar parayı çok kere sabırsızlıkla bekliyorlardı.

Sabahattin Ali, *İçimizdeki Şeytan* adlı
bu romanında, bize erken Cumhuriyet döneminde
Balıkesir'de başlayıp İstanbul'a uzanan
bir aşk öyküsü sunuyor.

Bu aşk öyküsündeki kişiler, toplumsal yapı farklılıklarıyla,
dünya görüşlerindeki uyumsuzlukla öne çıkıyorlar.

Toplumsal gerçekçi edebiyatımızın başyapıtları
arasında sayılan *İçimizdeki Şeytan*, kırsal kökenli
ve kentli bireylerin özlem, ihtiras ve tökezlemelerini
canlı bir üslupla yansıtıyor.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1901-9

9 789751 419019

₺ 14,00

KDV'den muaf